

JUBILEJI

Prvih osemdeset let Ferda Gestrina

»Pa saj imam ženitne ponudbe!«, mežik in smeh. Tako je slavljeneec na srečanju ob svoji osemdesetletnici enkrat letošnjega oktobra elegantno komentiral »hofiranje« znanke, da mu po videzu prisoja kvečjemu šestdeset let. In res se ga danes cele generacije zgodovinarjev spominjajo po skoraj enakem videzu, gestah, humorju, da! – zlasti po šarmu, kot ga v naših dneh pooseblja zaslužni profesor ljubljanske univerze, akademik dr. Ferdo Gestrin, od 8. oktobra 1996 tudi »nosilec« osemdesetih pomladi. Kljub slavljenju v jeseni, je pomlad zanj pravzaprav tudi najbolj primeren izraz, ne pa leta ali jeseni! Je naslov mojega voščila torej sploh lahko pretiravanje?! Duh, ki ga izžareva nekdanji navdušeni športnik, telovadec in hribolazec, dolgoletni povojni predsednik telovadnega društva Partizan na Taboru, je nemara bolj kot pri kom drugem vplival na njegovo nprav, močno pa na njegovo filozofijo zgodovinskega raziskovanja in vsega kar obkroža razumevanja življenja v preteklosti. Časi kabinetnih zgodovinarjev, največkrat močno preresnih znanstvenikov, zaprtih med štiri stene in v silno ozek raziskovalni svet, so minili. Če želiš razumeti svet, ga moraš tudi doživeti in soustvarjati. Če raziskuješ npr. zgodovino govedoreje na Slovenskem, je primerno, da imaš doma vsaj mačka, ki ti morebiti omogoči nekakšen transcendentni stik z živalmi v davnnini. Ali ima prof. Gestrin doma mačka, ne vem, zdi pa se, kot da v tem smislu razmišlja tudi on. Kot izrazito praktična duša je znan po delovnih dosežkih zunaj

zgodovinopisja, ki so med znanci sila cenjeni, javnosti pa manj znani: če omenim gradnjo počitniške hiše na Bledu pred leti, kjer se ni angažiral le kot naročnik, in dolgoletno skrb za premoženje in gospodarski obstoj Slovenske matice, moram v zadnjem času namigniti na nedavni nakup prvega računalnika, čigar obvladovanja se je lotil s samoumevnim zaletom, z mislijo, da se da vsak problem obvladati, le lotiti se ga je treba. In prav ima.

Uvedba praktičnosti, življenskega realizma in optimizma v zgodovinopisje pa je stvar, ki je v slovenskem okolju skoraj iznajdba prof. Gestrina. Na vsaj dveh ravneh. Najprej v prenašanju osebnih značajskih potez v profesorjev odnos do okolja, zlasti do kolegov in znancev. Mislim predvsem na Gestrinovo veselje do življenja in dela – dovolj mu je le stisniti roko, tako »po domače«, močno, pa začutiš prirajeno radovednost do dogajanja in skoraj vnaprejšnjo osebno naklonjenost. Hitri gibi, kretnje, hoja, pogled naravnost naprej, odkrivajo osebnost, ki ne mara odlaganja problemov, tudi neprijetnih historičnih vprašanj, pač pa takojšnje in energično razrešitev. Toda z odločnostjo, z jasno historično vizijo, gre pri prof. Gestrinu nujno zraven še nekaj: prijaznost, mehkoča, velika strpnost do dela drugih ljudi – pravi športni fair play bi rekli, spoštovanje prav vseh kolegov, kar je danes že skoraj izjema, še vedno skoraj pregovorna naklonjenost študentom, pa čeprav je že petnajst let v pokoju. In končno, slavohlepnost in znano nam »strokovno« intrigrantstvo nista njegovi vrline: nikoli ni (bil) najglasnejši v javnosti, nikoli ni (bil) »prvi«, ni junak dopisovanja po rubrikah »pisem bralcev«, ni pisal recenzij sedanjim in bivšim politikom, nagrade so se ga, čeprav jih je nekaj prejel – vsaj glede na mogočen opus več kot tristo enot – bolj kot ne izogibale, ali pa ni bil dovolj ali sploh agresiven, da bi se postavil v sicer že dolgo zasluženospredje. Toda, mu je sploh mar za blišč slave? Lagali bi, če bi to apriorno zanikali. Ni ga človeka, ki bi mu priznanja ne godila. Tudi profesor bi gotovo to potrdil, toda razlike so v izvedbi – njemu je nagrada zgolj potrditev dela – seveda v tolikšni meri, kolikor mu jo slovenski znanstveni lobisti sploh naklonijo. Za več slave se mu osebno ni zdelo vredno truditi, da! – v filozofiji kandidiranja za nagrade celo poniževati in sklepati (kakšnih že?) kupčij. In prav značilno je, da se je zgodovinar – športnik Gestrin po vsakem priznanju še močnejše vrgel v delo.

Praktičnost na realni zgodovinopisni ravni je gotovo tudi posledica značajskih odlik in življenjske usode. Kakšna bi bila kariera Ferda Gestrina, če bi bil rojen v premožni družini, ki bi mu omogočila tako željeni študij medicine, si lahko samo predstavljamo. Dejstvo je, da so ga predvsem težke razmere po maturi leta 1935 pripeljale na ljubljansko filozofsko fakulteto.¹ Študij zgodovine je (bil) pač vedno krajši in cenejši od »elitne« medicine. Toda kljub manj željeni usmeritvi, danes gotovo tudi profesor sodi, da je imel in še ima polno raziskovalno življenje in da je na svoj način tudi prispeval k razvoju družbe. Z medicino pa se tako ali tako srečuje tako kot vsi drugi. Na univerzi je imel srečo, saj je lahko poslušal predavanja eminentnih profesorjev Milka Kosa, Nikole Radojčića in Balduina Sarie, proti koncu študija leta 1940 pa se je seznanil tudi z modernejšimi pogledi na zgodovino mladega docenta Frana Zwittera. Pa tudi kolegi niso bili od muh – bil je ista generacija z lansko leto umrlim Bogom Grafenauerjem. Po diplomi junija 1940 ga je čakalo nekoliko banalno dejstvo, »služenje kralju in Jugoslaviji«, kar ga je po nemški zasedbi direktno spravilo v vojno ujetništvo. V Ljubljano se je vrnil konec leta 1941 in takoj okusil razkorak med mirnodobnim akademskim življenjem in nujno preživetja, kar je reševal z njemu že znanim prijemanjem za razna dela. Po letu 1945 je najprej poučeval na dveh ljubljanskih gimnazijah in učiteljišču, nato pa pridobljeno pedagoško znanje soočil z delom na mestu republiškega inšpektorja za pouk zgodovine. Že leta 1946 je napisal prvi javni članek² o zgodovinskem razvoju Trsta, pač v zvezi s tedanjim osveščanjem Slovencev ob prizadevanjih po novih, za Slovenijo čim ugodnejših mejah. V tem času se je posvetil tudi pisanju različnih šolskih učbenikov zgodovine, ki jih je obnovljeno slovensko šolstvo potrebovalo na vseh ravneh. Več deset generacij slovenskih otrok je odraščalo, se šolalo in vzljubilo zgodovino prek čitank in

¹ Obsežna zapisa ob Gestrinovi šestdesetletnici in sedemdesetletnici s podrobnimi biografskimi podatki sta v Zgodovinskem časopisu objavila Vasilij Melik (30, št. 3–4, str. 255–261) in Ignacij Voje (40, št. 4, str. 479–485).

² Bibliografijo del prof. Gestrina je za obdobje 1946–1976 objavila Olga Janša-Zorn v ZČ 30 (1976), št. 3–4, str. 263–268; za obdobje 1977–1996 pa Nataša Stergar v ZČ 50 (1996), št. 3, str. 333–339.

učbenikov, ki jih je napisal sam ali skupaj z Milkom Kosom, Vasilijem Melikom, Metodom Mikužem, Jožetom Hainzem. Mimogrede, njegova zgodovinska čitanka za 7. razred (soavtor z V. Melikom) je v rabi še danes. Vseskozi pa je v njem zorela želja po raziskovanju. Po odkrivanju novega. Po odkrivanju zgodovinskih zakonitosti. Po premiku slovenskega zgodovinopisja na bolje. Po mojem mnenju je Gestrin dokončno in skozi velika vrata vstopil med raziskovalce s svojim prvim, leta 1951 v Zgodovinskem časopisu objavljenim člankom »Doneski k zgodovini Ljubljane v srednjem veku«, kjer se je z za tiste čase novimi prijemi (pritegnitvijo izpovednosti ljubancev ipd.) takoj spustil v globine najstarejše zgodovine nastanka mesta Ljubljane. In prav s temo, ki mu je posebej ljuba še danes. Odtlej so bile njegove ambicije predvsem v znanosti, kljub pedagoškemu delu na Višji pedagoški šoli (1950–1969), kjer je predaval slovensko zgodovino. Že leta 1950 je z Melikom napisal skripta »Slovenska zgodovina 1813–1914«, ki so bila podlaga za znano kasnejše temeljno delo »Slovenska zgodovina od konca 18. stoletja do 1918«, dolgo časa tudi nekakšen učbenik na ljubljanskem oddelku za zgodovino. Med študenti še posebej priljubljen zaradi tekočega jezika in jasnih misli.

Znanstveno delo, ki ga je sicer začel konec 40. let s pripravami na pisanje »Zgodovine narodov Jugoslavije«, je odtlej postalo stalnica v Gestrinovem življenju. Iz Slovenije sta v redakciji sodelovala še Bogo Grafenauer in Fran Zwitter, ob tem projektu pa je prišel v stik še z drugimi tedanjimi vodilnimi jugoslovanskimi zgodovinarji. V 50. letih se je usmeril na tedaj skoraj nepoznano gospodarsko zgodovino srednjega in zgodnjega novega veka. Zanimanje zanjo je pokazal že z razpravo o gospodarski in socialni strukturi na posesti gornjegrajskega samostana leta 1426, ko je analizo urbarja objavil v jubilejnem Zgodovinskem časopisu ob 60. letnici Milka Kosa (1952/1953). Petdeseta leta so v njegovem življenju zaznamovana predvsem z zbiranjem podatkov za disertacijo, projekt posvečen gospodarski zgodovini, ki ga je okronal oktobra 1960 z uspešno obrambo, samo eno leto po izvolitvi v naziv asistenta za občo zgodovino srednjega veka na filozofski fakulteti. Leta 1965 je delo izšlo pri SAZU pod naslovom »Trgovina slovenskega zaledja s primorskimi mesti od 13. do konca 16. stoletja«, za kar je leta 1965 prejel nagrado sklada Borisa Kidriča, t.j. nekdanjo nagrado za vrhunski dosežek v znanosti. Disertacija je nedvomno mojstrsko delo obvladovanja množice drobnih, navidez puščobnih podatkov iz notarskih knjig in drugih virov iz ljubljanskih, italijanskih in reških arhivov, še posebej pa odlično udejanjena ideja. To delo pa nima posebnega pomena le v Gestrinovem opusu. Do tedaj je veljalo, da so na slovensko zgodovino vplivali predvsem gospodarski in družbeni vplivi s severa. Toda že s kvantifikacijsko metodo je Gestrin pokazal tudi velik pomen gospodarskih oz. trgovinskih odnosov kontinentalnih slovenskih dežel z zahodom, z italijanskimi deželami. V kasnejših delih je te tokove dokazal še na drugih področjih, od pobožnih romanj do migracij in kulturne zgodovine, ki so slovensko prebivalstvo vodili v italijanska mesta in na podeželje na zahodni obali Jadrana. Trgovina, najsi bo meščanska ali kmečka, je ostala njegova večna tema še vnaprej.

Začetek šestdesetih let je bil za Gestrina odločilen še drugače. Leta 1961 se je v Parizu na École Pratique de Hautes Études več mesecev izpopolnjeval pri znamenitem Fernandu Braudelu. Pri tistem Braudelu, ki ga v zadnjih letih slovenski sociologi, ki se seveda odlično spoznajo tudi na zgodovinopisje in preteklost nasploh, odkrivajo po ameriško, in ga kot ajatolo boginje Clio predstavljajo slovenskim zgodovinarjem. Gestrin pa je Braudela osvojil že davno nazaj. Ena od posledic stika s francosko gospodarsko zgodovinsko šolo je bila objava članka »Économie et société en Slovénie au XVI siècle« v kulturni francoski zgodovinarski reviji Annales. Kolikor mi je znano, je še vedno edini živeči Slovenec s tam objavljeno razpravo. Nove ideje so trdno določile njegov primarni znanstveni interes – predvsem zaokrožanje problematike zgodnjenovoveške gospodarske in migracijske zgodovine, iskanje zakonitosti, nastanka in vzvodov prvobitnega kapitalizma na Slovenskem v 16. stoletju, kar je leta 1991 zaokrožil s sintetičnim zaključkom v delu »Slovenske dežele in zgodnji kapitalizem«. Toda do tega dela ga je vodila pot po številnih italijanskih arhivih, v katerih je napravil več deset tisoč izpiskov, ki zadevajo stike laških dežel z vzhodno obalo Jadrana, ne samo Slovencev. Nedvomno so njegove objavljene razprave dale pogum in veselje mlajšim kolegicam in kolegom po vsej nekdanji državi, predvsem pa na Slovenskem, kjer so v 70. in 80. letih za njim odkrivali bogastvo piranskega arhiva, zlasti notarskih

in vicedomskih knjig. Tako je popolnoma razumljivo njegovo sodelovanje, vse od leta 1971 naprej, na mnogih specializiranih kongresih o povezavah med obema obalama Jadranskega morja. Število njegovih člankov v italijanskih in slovenskih oz. jugoslovanskih revijah na temo migracij in gospodarskih odnosov pa je že kar spoštljivo.

Za Gestrina je trgovina z zahodom dobivala nove razsežnosti. Leta 1973 je pri SAZU izdal delo »Mitninske knjige v 16. in 17. stoletju«, in tudi to je prejelo nagrado za vrhunski dosežek. Mitninske knjige pomenijo kazalec starejše trgovine, z njimi je postal še bolj poznan način poslovanja mitninskih uradov, obseg poslovanja in trgovanja, mere, denarna razmerja, identificirani so bili številni trgovci. Starejša trgovina iz slovenskega ozemlja in nanj je postala doumljiva in domača vsem, ne le njemu. V raziskavah je uporabljal posebno kvantifikacijsko metodo, s katero je izračunaval obseg in vrednost trgovanja med določenimi pokrajinami, kar je navsezadnje eden bistvenih problemov zgodovine prometa in trgovine. Starejše gospodarske zgodovine, ki se je vse do srede 80. let ni loteval skoraj nihče, ni smatral le za deskripcijo, kopičenje podatkov iz gospodarskih odnosov, za golo statistiko po načelu, več kot čevljev "Peko" izvozi, bolj smo razviti, pač pa je težil tudi k ekonomskim abstrakcijam in teoriji znotraj zgodovine. Na to je nenazadnje tudi vedno opozarjal. Teoretičnost je še posebej vidna v njegovih raziskavah iz piranske zgodovine, še posebej t.i. komende v 14. stoletju iz leta 1966 ter piranskega srednjeveškega pomorstva iz leta 1978.

In če je gospodarska zgodovina srčika Gestrinovega raziskovanja, je njen družbeni del logično nadaljevanje. Mislim na njegove raziskave protestantizma, ki je na Slovenskem sočasen zgodnjemu kapitalizmu. Prav on pa je k mnogoterim raziskavam protestantov dodal tudi ekonomsko osnovo.

Posebno ljubezen je profesor posvečal tudi lokalni zgodovini. V prvi vrsti rojstni Ljubljani, s katero je pričeval znanstveno pot. Bil je eden od organizatorjev interdisciplinarnega simpozija o zgodovini Ljubljane leta 1983, katerega rezultat je obsežen zbornik. V njem je tudi njegov pregledni članek o Ljubljani v 16. in 17. stoletju.³ Žal pa načrtovana monografija, ki bi jo napisalo več avtorjev, nikakor ne more steči. Drugi kraj je Bled s širšo okolico, kjer profesor ima »drugi« dom.⁴ Posvečal pa se je tudi drugim krajem in območjem, npr. Novemu mestu, Ptujju, Otoku-Gutenwerthu, Ribnici, Pohorju, Domžalam, Lokvam, Radovljici, Kamniku in svetu pod Krimom.

V zadnjem desetletju, v času med slavljenčevo sedemdesetletnico in letošnjim jubilejem, se je njegov raziskovalni interes razširil tudi zunaj sicer široke pahljače gospodarske in družbene zgodovine. Gospodarskim stikom med obema obalama Jadrana je dodal politične in kulturne stike,⁵ stike posameznih slovenskih trgovcev z Italijo,⁶ problematiko trgovskih poti med Ancono in Nizozemsko⁷ ter seveda slovanske migracije in suženjstvo.⁸ Starejšo trgovino na Slovenskem je preučeval na primeru posameznih krajev in pokrajin ter njihove vloge v njej,⁹ zanimalo so ga tudi cene.¹⁰ Leta 1990 je skupaj z Darjo Mihelič pri SAZU izdal poročila koprskih pedestatov o

³ Zgodovina Ljubljane. Prispevki za monografijo (Ljubljana 1984), 105–120.

⁴ Bled v fevdalnem obdobju – do konca 18. stoletja. Kronika 32 (1984), št. 2–3, str. 119–130.

⁵ Kulturne povezave med slovenskimi in italijanskimi deželami do 18. stoletja. Kronika 33 (1985), 11–17; Le forze politiche di Slovenia e Venezia nel Medio evo. Congressi sulle relazioni tra le due sponde adriatiche, 5. I Rapporti politici e diplomatici (Roma 1988), 73–83; L'apporto italiano allo sviluppo dell' economia slovena nel basso Medioevo. Proposte e ricerche (Ancona) 29 (1992), 142–151.

⁶ Ljubljanski Lanthieriji in trgovina v Fanu. Zgodovinski časopis 39 (1985), št. 3, 193–202.

⁷ Over de door Ferdinand I geplande handelsweg van Ancona en Pesaro in Italie naar Nederland via Ljubljana. Lipa, Vereniging vrienden van Slovenie (Združenje prijateljev Slovenije), 1993, št. 2–4, str. 5–8.

⁸ Le migrazioni degli slavi in Italia nella storiografia jugoslava. Quaderni di Proposte e ricerche, 1988, No. 3, 247–271; Suženjstvo – prisilna migracija Slovanov v Italijo. Zgodovinski časopis 50 (1996), št. 1, str. 11–20.

⁹ Trgovsko prometni položaj Kamnika do začetka 17. stoletja. Kamnik 1229–1979. Zbornik razprav simpozija ob 750-letnici mesta (Kamnik 1985), 45–51; Lokev in boj za trgovske poti v srednjem veku. Lokev skozi čas (Ljubljana 1987), 23–33; Karta obsoške poti iz 17. stoletja. Zgodovinski časopis 41 (1987), št. 1, str. 97–101; Pomorski promet v Trstu leta 1760. Kronika 37 (1989), št. 1–2, 46–49; Trgovina in obrt v Radovljici do 17. stoletja. Radovljiški zbornik (Radovljica 1995), 58–76.

celotnem uvoznem pomorskem prometu v tržaškem pristanišču za leta 1759/1760¹¹ s sila zanimivimi podatki za kvantifikacijo tega najvažnejšega habsburškega pristanišča in tekmeča Benetk na severnem Jadranu. Zanimali so ga vplivi Vojne krajine na slovensko gospodarstvo.¹² V zgodnjih 90. letih je v več člankih¹³ zaokrožil pogled na prvobitni kapitalizem na Slovenskem in ga okronal z bleščečim delom »Slovenske dežele in zgodnji kapitalizem« (Ljubljana 1991). Krajevna zgodovina je bogatejša za Gestrinove članke o razvoju Radovljice, vaških naselij v domžalski občini in na Ižanskem.¹⁴ Ni se odrekel raziskavam družbene razsežnosti slovenske reformacije.¹⁵

Pravo presenečenje je napravil leta 1993 s knjigo »Svet pod Krimom« (Ljubljana 1993), ki jo je dolgo zaman ponujal velikim založbam. Seveda zaradi tematike – osvobodilnega boja in revolucije v drugi svetovni vojni na območju podkriškega mikrosveta. O knjigi je bilo že dovolj napisanega, tudi s strani tistih, ki se na problematiko bolje spoznajo. Toda dejstvo je, da je kot medievist suvereno opravil z modernim problemom, ni mečkal in iskal kvadrature kroga.¹⁶ Obenem je napisal veliko gesel za Enciklopedijo Slovenije¹⁷ in Handbuch der europäischen Wirtschafts- und Sozialgeschichte.¹⁸

Pedagoška kariera prof. Gestrina je bila po letu 1959 vezana na oddelek za zgodovino ljubljanske filozofske fakultete: od omenjenega leta kot asistent, od novembra 1960 docent, leta 1962 kot izredni in 1971 kot redni profesor za občo zgodovino srednjega veka oz. fevdalizma. Čeprav se je leta 1983 umaknil iz rednega pedagoškega dela, je ohranil stike s študenti, zlasti s podiplomskimi, saj je bil v 80. in 90. letih izvrsten mentor več doktorandom, ki so si izbrali za temo disertacije starejšo slovensko gospodarsko ali socialno problematiko. Mentor, ki svetuje, ko študent to pričakuje. Ki ne uveljavlja svoje volje zato, da bi dokazal, da je najpametnejši. Ki je tolerant tudi do njemu ne ravno blizkih idej. In se iskreno veseli njihovih uspehov. Profesor ohranja stike tudi z Zgodovinskim inštitutom Milka Kosa in Inštitutom za slovensko izseljenstvo na Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU. Na prvem vodi in zaključuje velik projekt, ki mu je bil oče in mentor – Promet na Slovenskem – delo leksikalnega tipa v zbirki Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev. Z univerzitetno habilitacijo pa so prišle tudi funkcije, npr. prodekanstvo (1962–1964), predsedovanje znanstveni, kadrovski in habilitacijski komisiji, predsedovanje in članstvo v svetih inštitutov ZRC SAZU, delo na SAZU, članstvo v upravnem odboru Slovenske matice, predsedovanje Zgodovinskemu društvu za Slovenijo (1966–1968), članstvo v uredniških odborih Zgodovinskega časopisa, Kronike itd.

Stalno in intenzivno delo v pokoju – lastnost, ki dandanes nasploh odlikuje zgodovinarje starejše generacije, je za Gestrina zakon. In kaj bi bilo boljšega, da mu – tudi v svojem in v imenu

¹⁰ Häutearten und Preise in Fano in den Jahrzehnten um 1500. Festschrift Univ. Prof. Dr. Othmar Pickl zum 60. Geburtstag (Graz 1987).

¹¹ Tržaški pomorski promet 1759/1760 (SAZU, Viri za zgodovino Slovencev 12, Ljubljana 1990).

¹² Gospodarstvo na Slovenskem in Vojna krajina (Nekateri aspekti gospodarske zgodovine). Zgodovinski časopis 40 (1986), št. 4, 413–421.

¹³ Le regioni slovene e il farsi del loro primo capitalismo. Proposte e ricerche (Ancona) 27 (1991), 281–286; Vegetali per l'industria nella Slovenia del protocapitalismo. Proposte e ricerche (Ancona) 29 (1992), 142–151; Pojav podjetij v času od poznega srednjega veka do manufakturnega obdobja. Prispevki za novejšo zgodovino 34 (1994), št. 1, 5–17.

¹⁴ Radovljica – vas, trg in mesto do 17. stoletja. Zgodovinski časopis 45 (1991), št. 4, 517–547; Nastanek trga in mesta Radovljica. Radovljiški zbornik (Radovljica 1992), 30–36; Vaška naselja v domžalski občini v srednjem veku. Zgodovinski časopis 45 (1991), št. 1, 25–31; Ižansko ozemlje v srednjem veku. Kronika 42 (1994), št. 3, 1–5.

¹⁵ Šestnajsto stoletje in reformacija. Zgodovinski časopis 39 (1985), št. 4, str. 381–384; Šestnajsto stoletje in Slovenci. Odsevi reformacijskega gibanja v dokumentih Arhiva SR Slovenije (Ljubljana 1987), 7–13.

¹⁶ S to temo (Svet pod Krimom v letih 1941–1942) je sodeloval že na simpoziju o Osvobodilni fronti 23. in 24. maja 1991, ki ga je organizirala SAZU; o tem je kasneje izšel tudi zbornik referatov.

¹⁷ Gesla: Barle Janko, Benetke, Bičarstvo, Bonomo Peter, Borza, Bruška verska pacifikacija, Buccellini, Cesar, Čolnarstvo, Delniška družba, Dunajski mir, Dunajski verski mir, Graška verska pacifikacija, Ig (zgodovina), Karl II., Mitnina, Otok, Pahor Miroslav, Podeželska trgovina, Pomorski promet.

¹⁸ Geslo: Die westjugoslawische Länder 1400–1650. Bd. 3 (Stuttgart 1986), 1128–1148.

bralcev Zgodovinskega časopisa – zaželim kot voščilo? Še več dragocenih razprav? Saj vemo, da jih je trdno odločen še naprej pisati, in prepričan sem, da v tem trenutku, ko pišem zadnje vrstice sestavka, gori tudi računalnik v njegovi sobi, v stanovanju na poljanski (po naključju!) Gestrinovi 1. Še raje pa mu želim še veliko srečnih dni in optimizma. Morda ga še več kot on potrebujemo tisti, ki nam ga vsakodnevno izpoveduje. Še veliko prijaznih srečanj in pogovorov, hudomušnih dovtipov in smeha ter nenazadnje, še veliko porabljenega tiskalniškega papirja in računalniških disket in še mnogo ... vsega!

Vse najboljše, profesor!

Dušan Kos

Nagovor ob počastitvi jubileja prof. dr. Ferda Gestrina v krogu slovenskih zgodovinarjev

Spoštovani akademik prof. dr. Ferdo Gestrin! Gospe in gospodje, cenjeni kolegi, dragi prijatelji!

Zveza zgodovinskih društev Slovenije goji običaj, da se ob visokih življenjskih jubilejih svojih nekdanjih predsednikov skupaj s člani povesele s slavlencem. Danes je v tej vlogi med nami naš spoštovani profesor in prijatelj Ferdo Gestrin. Ker je bil ob rojstvu obdan z mnogimi duhovnimi, ne zlatimi talenti, si teh nismo mogli ekskluzivno polastiti, kajti pomoč in nasvete našega jubilanta so potrebovali tudi drugi. Zato so soorganizatorji nocojšnjega srečanja tudi Zgodovinsko društvo Ljubljana, Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti in Inštitut za novejšo zgodovino, ki nam je dal na razpolago tudi svoje prostore. Ob takih prireditvah je običaj, da opišemo vse delo in naštejemo vse funkcije slavljenca. Glede na nocojšnje okolje, dobrote na mizi in v kozarcih, pa bi bilo to neprimerno, še zlasti, ker želimo biti pozorni do živega človeka med nami, ki mu do pretiranih laudacij ni nikoli bilo. V takih trenutkih, kot je današnji, je težko najti izbrane in originalne besede, ki naj bi nadomestile in okrasile zelo enostavno in odkrito misel: Srečni smo, da te imamo, hvala ti za vse, kar si nam dal, ostani še dolgo z nami in med nami. Oprosti nam, če smo te kdaj prizadeli. Bilo smo nerodni in nepremišljeni, ne pa hudobni.

Dragi Ferdo, veliko si storil za nas in nikoli ne boš za to poplačan. Vem, da v življenju velike večine stvari, zlasti v našo skupno korist, nisi delal zaradi časti in denarja, vem da si bil mnogokrat razočaran in da mnogih napak in nesporazumov, ki smo jih povzročili, ni mogoče popraviti. Dobro veš, da si bil vedno zaprosen za pomoč, ko je bilo najtežje, ko so bile krize v našem delovanju, pa naj bo to pri Zgodovinskem društvu, urednikovanju Zgodovinskega časopisa ali Kronike, bil si med reševalci Slovenske matice, član v svetih naših inštitutov, arhivov, muzejev, pomagal si organizirati domača in mednarodna strokovna posvetovanja, vselej si moral pomagati tam, kjer so drugi že dvignili roke. Naj navzoče samo spomnim, da je pod tvojim vodstvom Zgodovinski časopis prvič v letih svojega izhajanja izšel v tekočem letu. Takih primerov je še veliko. Mnogokrat si moral nastopati, pa ne samo v Sloveniji, ampak še tudi v nekdanji Jugoslaviji, kot sanator v povsem zavoženih situacijah. Bil si resnično nesebičen in nikoli se nisi bal v takih primerih zastaviti tudi svojega osebnega ugleda. Po bitki je veliko generalov in mnogi so si lastili zasluge za dela, ki si jih opravil. Nikogar ne bom žalil, vedi le, da mnogi to vemo in silno cenimo.

Predstavljam si, kako bi bilo nocoj v tej lepi dvorani lepo, ko bi imeli med seboj neko majhno deklenco v belem, ki bi ti odrecitala prigodno pesmico in ti z vso nežnostjo in čistostjo in